

Landbruk Nord

Veiledning - Velferd - Vekst

Landbruksmessa 2009

Referat fra årsmøtet 2008

Lønnstariffer, minstelønnsatser

Vert for russisk student/praktikant

Sommerhjelp?

Sollia samdrift – frisk geitsatsing

Grønnfôr har mange fordeler

Mindre ugras i gjenlegget gir bedre avlinger

Plantevernmidler i gjenlegg

Beite

Innhold:

Landbruksmessa 2009/program	3
Referat fra årsmøtet 2008	5
Sommerhjelp? Vi ha noen som passer for deg	7
Renteberegning	8
Nye lønningsdatoer	8
Lønnstariffer, minstelønnssatser	9
Vert for russisk student/praktikant på gården?	10
Vellykket personaldag	10
Sollia samdrift - frisk geitsatsing	11
Grønnfôr har mange fordeler	13
Forsøksfelt/markdager/markvandring	14
Mindre ugras i gjenlegget gir bedre avlinger	16
Ugras i økologisk grovfôr dyrking	17
Plantevernmidler i gjenlegg	18
Beite til melkekyr	19
Testing av ensileringsmiddel til rundballesurfôr	21

Utgiveradresse:

Landbruk Nord, P.b. 113, 9059 Storsteinnes
post@landbruknord.no
Tlf.: 77 72 25 40

Redaktører:

Unni Furumo og Gunnlaug Røthe

Forsidebilde:

Stornes gård med utsyn mot Kraksletta, Balsfjord/Tromsø

Foto: Natalia Nemytova

Baksidebilde:

Fjellbygda i Malangen, Balsfjord

Foto: Natalia Nemytova

Opplag:

800

Trykk:

LUNDBLADMEDIA AS

Landbruksmessa 2009

Kristi Skog

Nytt av året er landbruksdagen som vi arrangerer sammen med Fylkesmann i Troms. Torsdag starter vi med fagdag på byggeteknisk planlegging og finansiering av nybygg. Fredag er det bedriftsbesøk, rundbordkonferanse og gårdsbesøk.

For nærmere program: se vår hjemmeside www.landbruknord.no

For å ha en litt fartsfylt start på det hele starter vi med ola-bil løp onsdags ettermiddag. Aldergrense for å delta er 7 år, forhåndspåmelding til Landbruk Nord.

Det er 30 år siden den første Landbruksmessa ble arrangert i Balsfjord i 1979. Dette blir den 16 messa i rekken. Vi håper at mange finner veien hit. Vi har mye å tilby også på denne messa. Flotte dyreutstillinger, maskin utstillinger og demonstrasjoner.

Vi har foredrag som er rettet mot grovforprodusenter, men også noe for hageiere.

VELKOMMEN TIL LANDBRUKSDAGAN OG LANDBRUKSMESSA 25. - 28. juni på Storsteinnes i Balsfjord

Foto: Unni Furumo

Program for Landbruksdagen og Landbruksmessa

Landbruksdagen

Torsdag 25. juni 2009

Temadag om landbruksbygg

kl 10.00 – 15.00

Rådhuset på Storsteinnes

Program:

Landbrukets framtidige bygningsrådgiving, *Per Olav Skjølberg Norsk Landbruksrådgiving*
Vi planlegger framtidsgården, *Roger Østvik Landbruk Nord*

Folkefjøset, *Per Olav Skjølberg NLR*

Presentasjon av byggeprosjekter

TINE - bruksutvikling, *Per Yngve Birkely TINE*

For mer informasjon og detaljert program se:

www.landbruknord.no

Fredag 26. juni 2009

Bedriftsbesøk/rundbordkonferanse

Fylkesmannen i Troms inviterer til åpen rundbordskonferanse om **Taktskifte i landbruket**.

Program:

Kl 10.45 Bedriftsbesøk på TINE Meieri Nord sitt anlegg på Storsteinnes. Frammøte her.

Kl 12.15 Lunsj på messeområdet på Moan

Kl 13.00 Rundbordskonferanse i kommunestyresalen på Storsteinnes

Konferanseleder: Fylkesmann Svein Ludvigsen
Innledning og problemstilling, v/ Svein Ludvigsen

Korte innledninger fra 4 paneldeltakerne

Hvordan kan vi sammen få til taktskifte i landbruket i Troms, v/leder i Troms Bondelag, Asgeir Slåttnes.

Landbruket som basis for sysselsetting og verdiskaping i kommunene. Kommunenes rolle som utviklingsaktør, v/ ordfører Oddvar Bjørnsen, Bardu

Troms fylkeskommunes strategier og tiltak for utvikling av landbruket i Troms, v/ fylkesråd for kultur og næring, Knut Werner Hansen

Bankenes rolle for å utvikle landbruket i Troms, v/ en repr for Sparebank1 Nord-Norge

Debatt

Kl 15.45 Rundbordkonferanse slutt

Kl 16.00 Bussavgang og bedriftsbesøk på Bomstad Gård, Nordkjosbotn v/ Mabel Owren og Ivar Jørgensen. Det oppfordres til å benytte oppsatt buss fordi det er begrensede parkeringsmuligheter.

Landbruksmessa

Lørdag 27.juni

Kl.10.00 Messeporten åpner

Kl.11.00 Offisiell åpning av landbruksmessa

Kl.12.00 Foredrag om Eiendomsoverdragelse v/fylkesmann i møteteltet

Kl.12.30 Agility v/Balsfjord hundeklubb

Kl.13.00 Oppvisning med Lyngshest

Kl.13.45 Oppvisning med Islandshest

Kl 14.00 Grovforøkonomi v/ Sverre Heggset i møteteltet

Kl.14.30 Kalvemønstring

Kl.16.00 Gjeterhundoppvisning

Søndag 28.juni

Kl.10.00 Messeporten åpner

Kl.12.00 Ville urter v/ Tom Lien i møteteltet

Kl.12.30 Agillity v/ Balsfjord hundeklubb

Kl.13.00 Robuste planter til den nordnorske hage v/ Kristian Nyvoll i møteteltet

Kl.13.00 Andeløp v/ Troms Bygdekvinnelag

Kl.13.00 Oppvisning med Lyngshest

Kl.13.45 Oppvisning med Islandshest

Kl.14.00 Dyrking av jordbær v/ Ragnvald Tollefsen i møteteltet

Kl.14.30 Kjemønstring

Kl.14.30 Auksjon

Kl.15.00 Gjeterhundoppvisning

Kl. 17.00 Messeporten stenger

Referat fra årsmøtet 2008

Årsmøtet ble avholdt på Volla Gjestestue onsdag 22. april kl. 11.00 2009
10 medlemmer møtte. Saksliste og innkalling enst. godkjent.

Styreleder Widar Skogan la fram årsmeldingen, og følgende hovedpunkter ble debattert under møtet:

- Bygningsteknisk planlegging har vært en arbeidsom og tidkrevende prosess. I løpet av 2009 vil ha tre personer i Troms og etter hvert to ansatte i Nordland. LN ble valgt pga størrelsen på organisasjonen.
- Nytt regnskapsprogram på plass som kan ta hånd om alle oppgaver.
- Landbruk Nord Eiendom AS mål å ha langsiktige leieavtaler.
- Beredskapsordning en nasjonal ordning. Skjedde en todeling i Troms, sør fylket gikk til Vesterålen og resten til LN.
- Årsmøtet ønsket mer skriftlig informasjon om Landbruk Eiendom i neste årsmelding.

Andre saker i årsmøtet:

Omsetning har passert 30 mill. i omsetning noe som er svært positivt – det betyr at vi rekrutterer godt med arbeidshjelp. Årets underskudd er kr 255 449 som bl.a. skyldes et etterslep av pensjonskostnader og gamle utestående fordringer.

Vedtak: Årsmelding med regnskap og revisjonsberetning og de merknader som er framkommet enstemmig vedtatt.

Nestleder Alf Arild Sandvoll gikk gjennom arbeidsplan og budsjett for 2009

Det ble ønsket fra møtet at det skal arbeides med Landbrukets Hus i Balsfjord og at det skal inn som punkt på arbeidsplanen. Ellers skal grovforsatsing være sentralt i 2009.

Vedtak: Budsjett og arbeidsplan er tatt til etterretning.

Jens Olav Løvli, leder i valgkomiteen, refererte valgkomiteens innstilling

Styret:

Styreleder for 1 år: Widar Skogan, Balsfjord. Forslag: gjenvalg. Enstemmig valgt.

Nestleder for 1 år: Alf Arild Sandvoll, Målselv. Forslag: gjenvalg. Enstemmig valgt.

Styremedlemmer for 2 år:

Hilde Nyland, Salangen.

Forslag: gjenvalg. Enstemmig valgt.

Agnete Kristoffersen, Balsfjord.

Forslag: gjenvalg. Enstemmig valgt.

Varamedlemmer i nummerrekkefølge til styret for 1 år:

1. Svanhild Sandnes, Balsfjord. Forslag: ny Enstemmig valgt.

2. Jan Arne Waltenberg, Lyngen. Forslag: gjenvalg Enstemmig valgt

3. Terje Johansen, Dyrøy. Forslag: gjenvalg Enstemmig valgt

Valg av revisor for 1 år:

Pareto revisjon AS v/ Freddie Morgan Fredriksen, Statsautorisert revisor – Sortland
Enstemmig valgt

Valgkomite:

1. Leder Thorleif Branskogsand, Målselv
2. Atle Aronsen, Storfjord
3. Åse Heim, Balsfjord. Forslag: ny. Enstemmig valgt

Varamedlemmer i valgkomitten for 1 år:

1. Rude Rognmo, Balsfjord. Forslag: ny. Enstemmig valgt.
2. Asgeir Larsen, Lyngen. Forslag: ny Enstemmig valgt.
3. Sverre Hågbo, Målselv Forslag: ny. Enstemmig valgt

Møteleder og varamøteleder for 2010:

Møteleder: Ole Sørensen, Balsfjord. Forslag: gjenvalg. Enstemmig valgt.

Varamøteleder: Ola Andreassen, Tromsø/Balsfjord. Forslag: gjenvalg. Enstemmig valgt.

Godtgjørelser til styret:

Styreleder: kr 40 000,-

Nestleder: kr 15 000,-

Styremedlem: kr 6 000,-

Møtegodtgjørelse per dag: kr 1 700,-

Det beregnes halv godtgjørelse for møter inntil 4 timer.

Protokollerte telefonmøter honoreres med halv dagsats.

Kjøring og reise etter Statens satser.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

En overraskelse ble trukket blant de frammøtte. Arild Heim ble vinner av en arbeidsdress.

Widar takket for oppmøte og for tillit som styreleder for et år til.

Underskrift av protokoll:

Arild Heim
sign

Jan Solli
sign

Sommerhjelp? Vi har noen som passer for deg!

Geir A. Larssen

Sesongen er i full gang med våronn og alt som hører med på et gårdsbruk ved denne årstiden.

Landbruk Nord har hatt stor virksomhet på rekrutteringssiden. Vi har til nå i år, ca. 12 – 15 sommerhjelper i sving rundt om i hele fylket og i Nordland. Dette er nye arbeidstakere, som er kommet i år. Det er en del færre forespørsler en i fjor, men som følge av rekrutteringen i fjor sommer, har det blitt en del ”overvintre” som fortsatt jobber på samme arbeidsplass. Akkurat det synes vi er hyggelig. Det tyder på at de nye avløserne trives i Norge, samt at våre medlemmer er godt fornøyd med arbeidskraften Landbruk Nord har levert. Dette vises også i vårt årsregnskap for 2008, med en kraftig økning i omsetningen på avløser siden.

Pågangen fra utlandet har vært enorm. Fra oktober i 2008, til slutten av mai i år, har undertegnede mottatt 5 – 15 eposter hver dag, samt flere telefoner fra arbeidssøkere som vil jobbe for Landbruk Nord. Dette er arbeidstakere som tidligere har jobbet i byggebransjen, restaurantbransjen og fiskerinæringen. Det er også en del fra landbruksnæringen, men disse er i et fåtall. Den verdensomspennende økonomikrisen har vel noe av skylda for den store pågangen hos oss.

Den samme krisen har ikke medført at vi har fått flere søkere fra Norge, altså norske statsborgere. Språkmessig sett, kunne vi absolutt ønsket oss flere søkere fra Norge, men disse glimrer med sitt fravær.

I løpet av vinteren og våren, har vi fått i gang noen avløserringer. Det er en gunstig løsning for de fleste gårdsbruk. Man vil da ha en god sikkerhet og trygghet hvis noen skulle bli syk eller at ferien stod for døren.

Landbruk Nord skaffer selvsagt sykeavløsere når det måtte trenges, men det er ikke alltid vi klarer å løse oppdragene i enkelte distrikt. Dette kommer av at vi ikke har avløsere i det aktuelle området fordi det ikke er tradisjon for å bruke avløsere der. I alle fall ikke gjennom Landbruk Nord. Vi har altså ikke mulighet til å holde en avløser i et område ved kun å tilby noen få sykeavløsninger i året. Avløseren MÅ ha jobb resten av året også. Dette er en utfordring som vi alle må søke å løse gjennom felles innsats og samarbeid.

Landbruk Nord skaffer de fleste som ønsker det, sommerhjelp eller ringavløser. Fra dere har bestemt dere, til arbeidstakeren på plass, går det maksimum 14 dager. Det er altså enda ikke for sent å bestille sommerhjelp hos Landbruk Nord.

For øvrig kan vi skaffe arbeidstakere med den erfaring dere måtte ønske. Enten det er til fjøsen, skogsarbeid, fisker, snekker eller hotell/restaurantarbeider.

Vi har noen som passer for deg. Ta gjerne kontakt snarest mulig. Vi snakkes?

Ønsker alle en riktig god sommer!

www.snn.no

Vi gir deg muligheten

Alle bedrifter har ulike behov, også innen landbruket. Vi kjenner bransjen og har gode lokalkunnskaper.

Dette gjør oss i stand til å finne gode løsninger for din bedrift.

Kom innom din lokalbank eller kontakt oss på telefon 02245.

Bank. Forsikring. Og deg.

SpareBank
NORD-NORGE

SPAREBANKEN AS, TRONDHØM - www.snn.no

Renteberegning

Unni Furumo

I styremøte 11.03.09, sak 45/09 ble det vedtatt å innføre renteberegning for innskudd og utestående til medlemmer.

Dette iverksettes fra **1.08.09**.

Nye lønningsdatoer

Kirsti Skog

Nye datoer for lønnsutbetaling blir 15. og 30. i hver måned. Denne ordningen innføres fra **1. august 2009**. Alle timelister leveres seinest to dager før lønningsdato.

Lønnstariffer, minstelønnssatser

Kirsti Skog

Fra 1.april 2009	Uten agronomutdanning		Med agronomutdanning	
	Timelønn/helge-tillegg	Daglønn	Timelønn/helge-tillegg	Daglønn
16-17 år	88,00/22,00	660,00		
17-18 år	90,50/22,63	678,75		
Nybegynner 18	115,15/28,79	863,63	123,15/30,79	923,63
1 års praksis	116,50/29,13	873,75	124,50/31,13	933,75
2 års praksis	118,00/29,50	885,00	126,00/31,50	945,00
4 års praksis	123,30/30,83	924,75	131,30/32,83	984,75
6 års praksis	126,35/31,59	947,63	134,35/33,59	1007,63
8 års praksis	130,80/32,70	981,00	138,80/34,70	1041,00

Arbeid på lørdager – helge/ helligdagstillegg

Helgetillegget utbetales fra lørdag kl. 13.00 og alle søndager/ helligdager med 25 % tillegg.

Deltidsavløsere

Den alminnelige arbeidstid pr. uke er 37,5 timer, 1 dag er 7,5 timer, pr. mnd. 162,5 timer.

Fast ansatte avløsere (fast turnus)

Den alminnelige arbeidstid pr. uke er 35,5 timer, 1 dag er 7,1 time, pr. mnd. 154 timer. Vanlig turnus – arbeid annenhver helg/ jobb 10dager fri 4 dager.

Utenlandsk arbeidskraft

Minstesatsen de første 3mnd. er kr. 97,50 pr. time, deretter kr. 115,15 pr. time

Lønningsdager

Vi har lønnskjøring 15. og 30. hver måned, og vi må ha timelistene to dager før lønnskjøring.

Vi må ha kontonummer! Og skattekort!

Alle avløsere som blir lønnet gjennom Landbruk Nord er forsikret for yrkesskade og ansvar.

Vert for russisk student/praktikant på gården?

Unni Furumo

Landbruk Nord forsetter også i 2009 med utvekslingsprogrammet med Arkhangelsk Teknikum landbruksskole i Russland. Utvekslingen går ut på at du som bonde tar imot en Russisk student som er ferdig med en fireårlig eksamen fra Arkhangelsk Teknikum landbruksskole. Ordningen gjennomføres ved at bonden betaler lønnsutgifter for hele praktikantperioden – denne kan strekke seg fra 1 – 2 år.

Vi har verter som har en student alene og vi har flere verter som deler på en student. Det som er svært viktig i en startfase, er at verterne har tid til opplæring og oppfølging. Dette gjelder både språk og praktisk arbeid.

Dette er en unik sjanse til å bli kjent med mennesker og kulturer fra vårt naboland Russland.

Vi ønsker flere verter som synes dette høres interessant og spennende ut, er du en av dem, ta kontakt med Unni Furumo for nærmere informasjon.

Russisk praktikant på bruk på Osterøy.
Foto: Natalia Nemytova.

Vellykket personaldag

Unni Furumo

Landbruk Nord har vært gjennom til dels store endringer i personalgruppen. Siste ending var virksomhetsoverdragelse av byggeteknisk planavdeling fra fylkesembetene, Troms og Nordland. Totalt er vi 15 ansatte i 13,6 årsverk i kontorstillinger. Vi har i dag fire avdelingskontor, henholdsvis på Sjøvegan, Storslett, Tromsø og Bodø. Hovedkontoret er på Storsteinnes i Balsfjord kommune. Vi ser det som svært viktig å bli kjent med kolleger, bli kjent med bedriften og arbeide med et felles arbeidsmiljø i andre omgivelser enn i kontorlokaler.

Vi startet dagen med personalmøte på hovedkontoret for deretter å møtes til en flott avslutning etter jobbtid hos Marit. Vi hadde en flott spasertur til hytta/bua hennes. Der ble det bespisning og kaffe. Takk til Marit for gjestfriheten!

Foto: Unni Furumo

Sollia samdrift – frisk geitsatsing

Svein Johnsen

19. mai åpnet Sollia samdrift sitt nye geitfjøs ved Skogsfjordvatnet i Karlsøy. Bygningen har plass til omlag 410 dyr og er landets største geitfjøs. Fjøsene gir store forbedringer i miljø for dyr og mennesker. De oppmøtte gav gjennom sine lykkeønskninger uttrykk for beundring og glede over satsningen til mor og datter, Ann Vigdis Solli og Linda Sørensen.

Etter en hektisk plan og byggeperiode på totalt 18 mnd var nybygget ferdig. Tilvenning av geitene til ny bygning, melkestall og automatisk kraftfôrtildeling har vært utfordrende, men nå er produksjonen i godt gjenge.

Ann Vigdis Solli (t.h.) og Linda Sørensen (midt) gratuleres av Wenche Styrvold fra Innovasjon Norge. (Foto. Svein Johnsen)

Nøkkeltall om bygningen

Areal: 634 m² (1. etj),

35m² personalrom 2. etj)

Gjødsellager: 817 m³

Kapasitet:

260 voksne geiter

150 rekrutteringsdyr (hvorav noe livdyrsalg)

48 kjeingsbinger

Melkestall: 2x24 parallellstall

Grovfôrtildeling: to rundballerivere og to båndfôrbrett

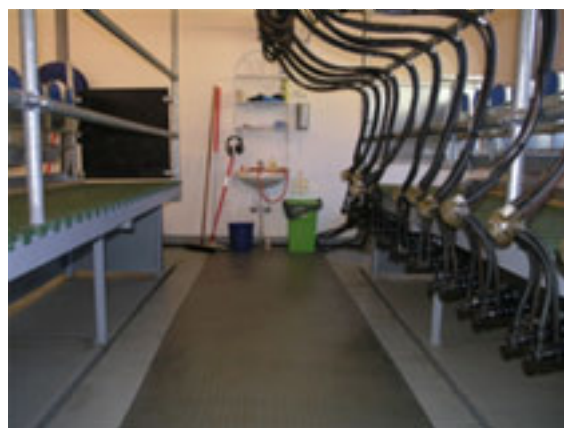
Kraftfôrtildeling: 4 automater m/individuelle rasjoner

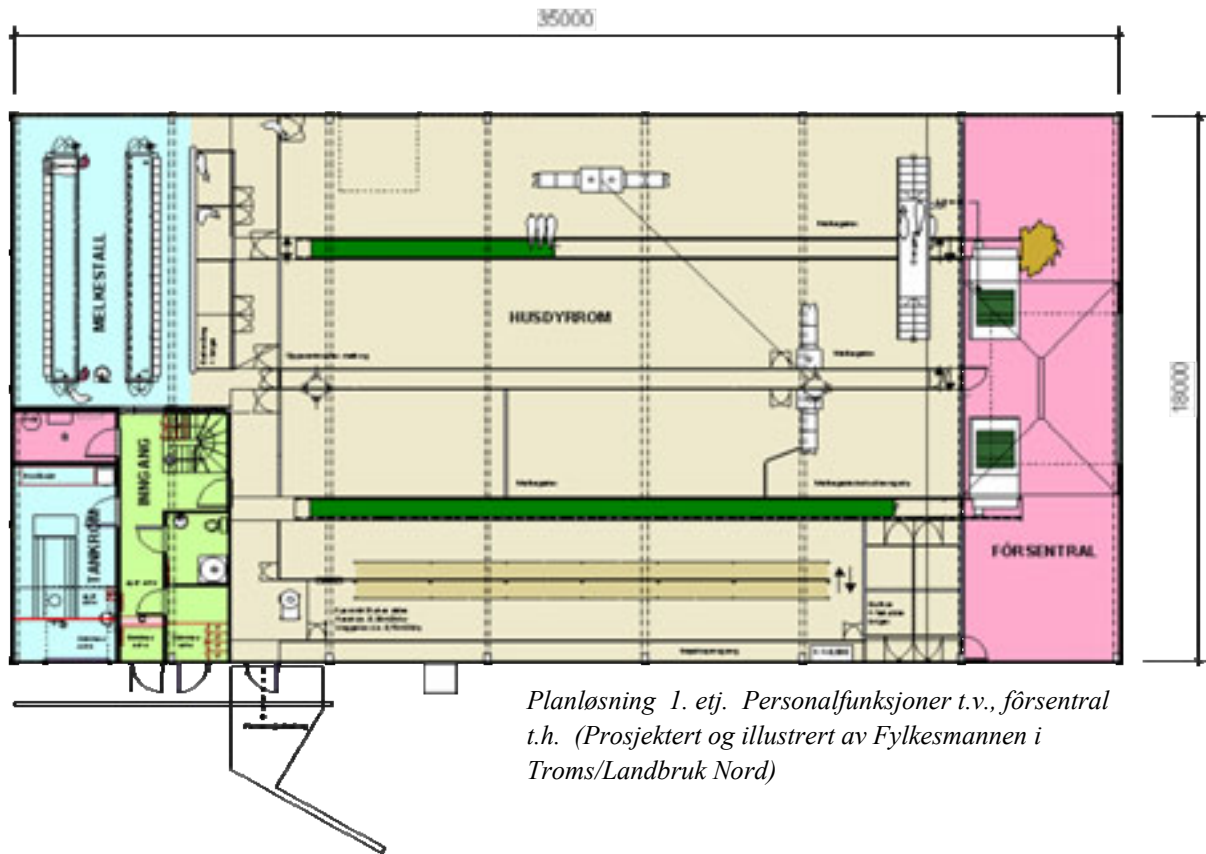
Funksjon

Inngangen har to smittesluser. En for gårdens folk med enkel til rettelegging og en med skap og tilgang til dusj for besøkende. Ved høy smittevernberedskap bruker alle slusa for besøkende. Fra inngang er det trapp til personalrom i 2 etasje og atkomst til tankrom, teknisk rom og husdyrrom.

Egne binger i husdyrrommet er avsatt til stell og tilsyn med syke dyr. Uttak av dyr til behandling skjer direkte fra melkestallens returgang. Før kjeing kan det monteres separate kjeingsbinger

Melkepallen er prosjektert som en gjennomgangsstall, men samdriften har valgt å slippe dyra tilbake samme vei som de kom. Stallens teoretiske kapasitet er 150-250 dyr/time som gjennomgangsstall.

Planløsning 1. etj. Personalfunksjoner t.v., førsentral t.h. (Prosjektert og illustrert av Fylkesmannen i Troms/Landbruk Nord)

Dyreflyten ved melking basert på separasjon av melkede og ikke-melkede dyr. Ikke-melkede dyr kommer fra midterste bing. Melkede ledes til bingen langs langvegg.

Rundballefôr tas inn i førsentral med traktor/minilaster og mates inn på to rivere med samme utstyr. Fordelingen i husdyrrømmet skjer med hastighetsregulerbart båndfôrbrett. Kraftfôr tildelen i 4 automater og med manuell kraftfôrvogn ved melkestall. Kjøfôringsautomat er plassert i nær rekrutteringsbinge med plass for lite fôrkjøkken ved siden av.

Fjøset har åpen forbindelse til kjeller for bløtgjødsel. Herfra pumpes gjødsla ut. Ved behov kan minilaster kjøre inn i den lave kjelleren.

Inneklima i husdyrrømmet ivaretas av mekanisk ventilasjonsanlegg med maks kapasitet på om lag 13000 m³/t. Dette og det store luftvolumet gir god luftkvalitet i forhold til eldre bygninger.

Konstruksjoner og materialbruk

Bygninger er utført med fundamenter, kjellergolv og kjellervegger i betong. Plastristene over kjeller bæres av ståldragere. Taket bæres av stålfagverk opplagt på søyler i yttervegg. Ytterveggene er av isolerte elementer av stål med kjerne av isopor. Innervegger er isolert bindingsverk med fuktresistent platekledning. Vegger rundt teknisk rom og tankrom er brannskillende konstruksjoner. Yttertaket er av selvbærende isolerte stålplater med membrantekking. Dekker mellom 1 og 2 etj er av tre.

Plassering

Fjøsen er etter samdriftens ønske orientert slik at personalfunksjoner, tankrom og melkestall er vendt bort fra tunets boligfunksjoner. Planleggerne har ønsket en annen løsning for å oppnå bedre trafikkseparasjon og kontakt mellom boliger og personalfunksjonene i nybygget.

Investeringskostnad

Av kalkulert kostnad på 6,5 mill kr utgjør stålarbeidene 32%, innredninger og utstyr 25% og tømmerarbeidene 11%. Sollia samdrift har lagt mye egeninnsats i bl.a grunnarbeidene og administrasjon av byggeprosessen

Faggruppe plan & råd hos Fylkesmannen i Troms har hatt prosjekteringsansvar innen arkitektur, byggeteknikk og logistikk.. Denne faggruppa er nå innlemmet i Landbruk Nord

BYGGMANN

Nysted

- for deg som ønsker kvalitet

Byggeplaner?

Byggmesteren med solid erfaring

Vi tegner og prosjekterer bygg, produksjon av veggelementer til garasje, hytter, hus, redskapshus, lager og driftsbygning i landbruket.

9050 Storsteinnes

tlf. 77 72 85 00

fax. 77 72 85 01

post@maxbonysted.no - www.maxbonysted.no

Grønnfôr har mange fordeler!

Ellen Reiersen

Har du et skifte du har tenkt å pløye og legge igjen, kan det være en fordel med en sesong med grønnfôr. Da er det lettere å få kontroll med ugras og du får et verdifullt tilleggsfôr som både kan beites eller ensileres

Grønnfôr har mange fordeler

Grønnfôr er et smakelig og næringsrikt fôr, og kan brukes til ensilering eller beite utover høsten. Vi har flere arter som kan brukes, og grønnfôr kan utnytte større mengder husdyrgjødsel enn eng, spesielt tørrgjødsel. Kvaliteten er best når fôret er ferskt, men også ved lagring får en et næringsrikt fôr. Her er det likevel forskjell mellom de ulike artene. Bruker du korn som grønnfôr, får du et næringsrikt fôr med mer struktur enn for

eksempel fôraps som gir mer tap ved ensilering. Har du et skifte du ønsker å pløye, kan en sesong med grønnfôr hjelpe deg med å bli kvitt en del ugras.

Valg av grønnfôr

Når du skal velge type grønnfôr må du ta hensyn til hva slags dyr som skal ha fôret. Geita er finspist og korngrønnfôr som er kommet langt i utviklinga, kan bli noe grovt.

Sauen eter både fôrraps og raigras med god appetitt. Har du kyr står du mer fritt til å velge. Ellers må du også se på hva slags jord du har. De fleste artene trives i næringsrik, godt drenert jord, og ved god pH.

Korn

Her i området er vel bygg brukt mest som grønnfôr, enten i reinbestand eller i blanding. Havre er også et alternativ. Korn kan dyrkes i blanding med de fleste andre grønnfôrslagene og er med på å øke tørrstoffet i avlinga.

Uansett bør kornet ikke høstes for seint om det skal ensileres. Proteininnholdet avtar raskt fra skytingsstadiet og trevleinnholdet stiger. Dette gjør at seinere høsting kan gi dårligere pakking ved ensilering. Bruk ca 20 kg såkorn pr dekar.

Raigras

Raigras er rasktvoksende og gir godt beite utover høsten. Vi har hovedsakelig to typer som er aktuelle her. Italiensk raigras er et bladgras og holder god kvalitet lenge. Dette egner seg derfor godt til beiting lenge utover høsten. Westerwoldsk setter strå første året og har best kvalitet kort tid like før og fram til aksskyting. Raigras er tungtørka på grunn av lite tørrstoffinnhold, og westerwoldsk bør velges dersom man planlegger ensilering.

Raigras trives best på næringsrik jord og med gode nedbørsforhold. Anbefalt såmengde er 4,0 kg pr dekar. Raigras er dårlig egnet som dekkvekst på grunn av sin aggressive voksemåte. Har man imidlertid små flekker i enga som skal repareres for å gi avling det ene året, kan raigras egne seg godt, nettopp på grunn av sin raske voksemåte

Fôrraps

er fin som høstbeite til sau. Skal den ensileres, bør den høstes seint i utviklingen for å unngå for mye tap.

Den høver nok derfor bedre sammen med for eksempel korn eller raigras, enn alene om den skal ensileres. Den utnyttes best om den oppføres fersk.

Fôrraps er fin til stripebeiting. Nitratinnholdet i fôrraps kan imidlertid bli noe høgt, en bør derfor ha annet beite (eng) i sammenheng med fôrrapsen, slik at dyra har anledning til å veksle mellom beiten. Mye fôrraps kan sette fôrsmaak på melk.

En annen fordel med fôrraps, er at den kan såes utover i juni (i gode strøk etter 1. slått) om den skal beites utover høsten. Fôrrapsen liker godt drenert jord i god hevd, og en bør følge med at ikke ugraset tar overhånd

Blandinger

En blanding er mer robust i forhold til varierende forhold enn enkeltarter vil være. Disse kan inneholde for eksempel korn, erter, vikker, raigras og fôrraps, (se vår-onnavisa). Man kan også kombinere sin egen blanding, men pass på at aggressive arter ikke tar over og kveler de andre. Avpass såfrømengden!

Blandinger er fine som både dekkvekst og rent grønnfôr til både beite og ensilering.

Forslag til blandinger, frømengde i kg/dekar:

Blanding:	Kg/dekar
korn + erter (+ vikker)	10 + 9 (9 + 7 + 3)
korn + fôrraps	12 + 0,8
korn + erter + raigras	8 + 8 + 3
fôrraps + vikker (sau)	1,2 + 4

NB! Det finnes flere varianter enn det som er nevnt her.

Erter er kravfulle både til jordas næringstilstand, drenering og pH. Fordelene med ertter og vikker i blandingene er at proteininnholdet i fôret blir høyere, og dette er fint til melkekyr.

Fremdeles tid for grønnfôr i sommer

Når dette medlemsskrivet sendes ut, er det fremdeles ikke for sent å tenke grønnfôr, kanskje spesielt høstbeite. Både fôrraps og raigras har sorter med 60 vekstdøgn, så her er det ennå muligheter om en har areal en kunne tenke seg å bruke til dette formålet. Grønnfôr er også god forgrøde for gras dersom skiftet såes igjen etter beiting i høst eller til neste vår.

Ta kontakt med dine rådgivere om du ønsker råd om grønnfôr dyrking

*Erter og korn i blanding. Bardu 2008.
Foto: Ragnvald Tollefsen*

Forsøksfelt - grovfôr

Gunnlaug Røthe

Det er anlagt fire nye engfelt i 2009. To felt med flerårig raigras der også raisvingel er med. Tiden får vise om vi ser noe til de flerårige raigrassortene i 2010. I tillegg er det anlagt et felt med ulike kvitkløversorter og et felt med rødkløversorter. Det er anlagt ettårig storskalafelt med korn og ertter i blanding. Dette feltet ligger på økologisk areal.

Markdager/markvandring

Gunnlaug Røthe

Vi planlegger noen mindre markdager/markvandring innen grovfôr. Aktuelle tema er høstetidspunkt, arter/sorter, beite m.m. Det vil også bli noen markvandring i potet og grønnsaker. Innkalling vil skje per sms.

Det ble gjennomført to pløyekurs i mai med Kjell Mangerud som lærer. Her fra kurset i Nordreisa. Foto: G. Røthe

Mindre ugras i gjenlegget gir bedre avlinger

Ragnvald Tollefsen

Ugras i gjenlegg gir lavere avling både i gjenleggsåret og i 1 års eng. Er det riktig ille med ugras kan det ende med at hele gjenlegget bare slås av og "avlinga" kastes. I gode gjenlegg har vi i forsøk klart å ta avling, også i gjenleggsåret, som er opp mot det som er normalt for eldre eng. Skal vi få det til må vi være på hugget.

Grunnlaget legges om høsten

For å få til et godt gjenlegg må vi allerede på høsten før gjenleggsåret ha en strategi i forhold til ugraset. Er det mye sølvbunke og kveke på stykket bør det brakkes før pløying. Ellers vil disse grasugrasene raskt etablere seg på nytt og forkorte levealderen på enga. Det samme gjelder om det er mye høymole på stykket.

Riktig innstilt plog er avgjørende

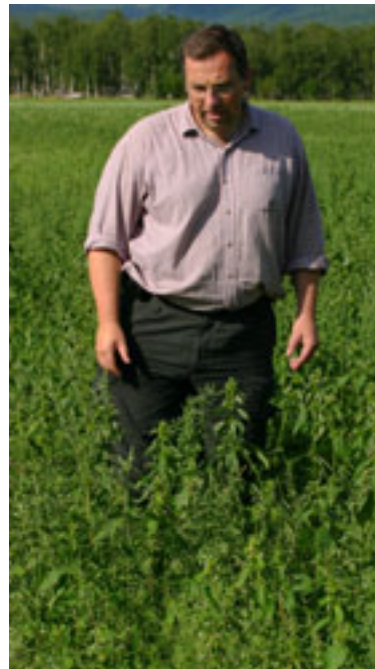
Pløyinga blir neste viktige oppgave i det gode gjenlegget. Skal pløyinga bli god må plogen være riktig innstilt. Bruk av forplog, for å ta hjørnet av torva, er viktig. Det gjør at torva legger seg bedre i pløgsla, og at vi unngår at grastustene stikker fram mellom hver velte.

Om pløyinga ikke er god vil den videre jordarbeidinga fylle løs jord ned i furer mellom pløgslene samtidig som det blir hardere der jorda er hentet. Det gir et ujevnt såbed. Labbene på såmaskinen vil gå dypt der det er løst og grunt der det er fastere.

Videre vil vanntransporten i jorda være forskjellig der det er løst og der det er fast. Det vil gi ujevn spiring og gode forhold for ugraset.

Husk kalk

Det er mye sur jord i området (sjekk jordprøvene i gjødslingsplanen). Når vi har jorda åpen bør sure jorder kalkes. Det bedrer kulturplantenes vokseforhold.

Mye ugras i gjenlegg gir verdiløs "avling" i gjenleggsåret og redusert avling i 1. engår. Foto: John Olav Forbord

Ha kontroll

Når enga så vidt begynner å spire er det viktig å ta seg en runde til fots over gjenlegget. Ugrasplantene har da spirt og står med frøblad og 1-2 varige blad. Vurder tettheta av ugraset. Er det lite ugras er det fint å slippe å sprøyte. Er det derimot mange ugrasplanter vil ugraset gjøre så stor skade at det lønner seg med ei sprøyting. På etiketten er det angitt

hvor stor grasplanten skal være før du sprøyter. Sprøyt tidligst mulig. Når ugraset er smått tåler det mindre gift enn et stort ugras. Du kan derfor bruke en lavere dose for å gjøre sprøytinga mest mulig skånsom for grasplanten og miljøet. Videre er det også rom for ei uke eller to med dårlig vær uten at ugraset er blitt for stort. Oversikt over aktuelle ugrasmiddel i gjenlegg står på side 18.

Enga burde nå ha alle forutsetninger for å gi ei bra avling i gjenleggsåret og ikke minst stå tett og fin som 1. års eng.

*Det er viktig å tidlig danne seg et bilde av ugrassituasjonen i gjenlegget. Det burde vært gjort ei uke tidligere enn dette bildet er tatt. Hvordan ser dette ut om en måned?
Foto: Ragnvald Tollefsen*

Ugras i økologisk grovfordyrking

Gunnlaug Røthe

Prinsippene for å få til godt gjenlegg og vellykket eng i konvensjonell drift gjelder også for økologisk drift. Kvaliteten på pløyearbeidet og øvrige jordarbeiding har imidlertid ennå mer å si i økologisk landbruk.

I økologisk drift er forebyggende tiltak avgjørende for en vellykket grovforproduksjon. Det er viktig at engfrøet såes straks etter siste harving. Venter en noen dager har vassarven fått et forsprang. I økologisk drift der en ønsker å få til kløveren best mulig vil våren være beste såtidspunktet. Det vil også gi utfordringer i forhold til ugras. En må regne med å pusse av gjenlegget kanskje både 1 og 2 ganger dersom vi ikke har dekkvekst. I økologisk gjenlegg må en derfor ofte velge dekkvekst grunnertugraset og behov for avling.

Høymole er som regel en utfordring i grovfôr dyrkinga. Erfaringer fra økologisk grovfordyrking i Trøndelag viser at to års pløying og vekstskifte kan redusere bestanden av

høymole. Høymole er trives godt på næringsrik jord og der det er overskudd av næring. Det er derfor viktig med jevn fordeling av gjødsla ved etablering av gjenlegg.

Pløying av høymolerik eng vil gi et gjenlegg med høymoleplanter som spirer fra frø og/eller fra rotdele. Luking er et arbeidskrevende alternativ men bør vurderes. I gjenlegget er det raskt å fjerne små høymoleplanter, det blir vanskeligere i engårene.

Erfaringer fra økologisk drevne bruk er at høymole gjør mindre av seg etter hvert, den blir mindre dominerende og hver plante blir spinklere.

I økologisk drift vil kantslått og pussing av beitearealer være viktige bidrag for å regulere bestanden av ulike ugrasarter (for eksempel høymole, hundekjeks) i eng og beite.

Plantevernmidler til gjenlegg

Preparat	Behandlingstid	Behandlingsfrist	Merknad	Skadegjører
Ariane S	Sprøyt når graset har utviklet minst to blader		Skader kløver og andre belgvekster	Meget god virkning mot balderbrå, då, burot, pengeurt, åkerdylle, gjetertaske, meldestokk, smånesle, tunbalderbrå, åkertistel og frøplanter av løvetann og høymole. God virkning mot tungras, linbendel og vassarve
Starane 180 (samme som Tomahawk 180 EC)	Sprøyt når graset har utviklet minst to blader	7 dager	Skader kløver. Brukes i blanding med Express. Tilsettes klebemiddel. Temperatur v. sprøyting bør være min 12 °C	Meget god virkning mot då, hønsegras, balderbrå, tunbalderbrå, korsblm. ugras, linbendel, meldestokk, vassarve mfl
Basagran	Sprøyt når kløverplantene er på spadebladstadiet til de har utviklet 1-2 trekobla blader. Graset skal ha minst to blader.		Skånsom mot kløver. Best virkning på smått ugras i god vekst	God virkning mot korsblomstrende ugras, meldestokk, hønsegras, linbendel, balderbrå, tunbalderbrå og vassarve
Express	Sprøyt når graset har minst 2 blad. I gjenlegg med kløver er beste sprøytetidspunkt når kløveren har ett trekobla blad	7 dager	Skånsom mot kløver. Engsvingel i gjenlegget kan hemmes/tynnes	Meget god virkning mot balderbrå, då, hønsegras, linbendel, meldestokk, rødtvetann, tunbalderbrå, vassarve
Lentagran	Sprøyt når kløverplantene har utviklet 1-2 trekobla blader		Skånsom mot kløver. God virkning inntil ugraset har 2-4 varige blad	Meget god virkning mot balderbrå, då, gjetertaske, meldestokk, smånesle, tunbalderbrå
Harmony 50 SX	Sprøyt når graset har minst 2 blader. I gjenlegg med kløver når kløveren har 1 trekobla blad	7 dager	Skånsom mot kløver (uten klebemiddel). Gir veksthemming til engsvingel. Bruk klebemiddel i gjenlegg uten kløver	Meget god virkning mot balderbrå, då, hønsegras, linbendel, meldestokk, tunbalderbrå, vassarve, og korsblomstra ugras.

Beite til melkekyr

Natalia Nemytova

Beitebruk er en avansert form for grovfôrproduksjon og krever mye oppmerksomhet fra gårdbruker. Riktig beitetrykk, gjødsling og beitepussing er viktige tiltak.

Melkeproduksjon på beite byr på utfordringer. Optimalisering av beitebruk, balansering av protein og energi i rasjoner til melkekyr, gjødsling og vedlikehold av beiteareal står i fokus.

For en melkeprodusent er det viktig å ha en fôringsstrategi hvor man kan gjøre raske endringene ut fra egne vurderinger av beitekvalitet.

Er målet er å ha en høy melkeytelse på beite krever det et høgt beiteopptak gjennom hele beitesesongen. Tilvekst av beitegras er høgest i juni, og til begynnelsen av juli og avtar mot midtsommer.

Den vanlige situasjonen er at gras vokser for fort og det blir for mye gras på forsommeren og lite gras i august. Fôrøpptaket går ned etter hvert som gras nedbeites og tilgang en blir mindre. Derfor er det viktig å tilpasse beitearealet slik at man har nok gras tilgjengelig gjennom hele sesongen ved holde gras i beitestadiet, fjerne forvokst gras og ugras.

Grashøgde ved beiteslipp

Plantehøgde er et styringsverktøy i beitesesongen selv om det kan være vanskelig å vurdere den. Ved beitestart bør gras ikke være høyere enn 10-12 cm og det anbefales nedbeiting til 4-6 cm i første omgang. På den neste skifte bør plantehøgde være 15-20 cm ved beiteslipp.

Arealbehovet er 2-3 daa per ku i begynnelsen av beitesesongen. På seinsommeren og høsten trengs mer beiteareal. Både på grunn av plantenes naturlig vekstkurve, kurrer og vrakgras kan man regne 50 % større arealbehov.

En skal huske på at i denne perioden som gras er strukturfattig, økes passasjehastigheten gjennom fordøyelsessystem og fôrutnyttelsen går ned.

Skiftebeiting

Skiftebeiting er en intensivt beitemetode som gir mulighet for den beste utnyttelsen av beitearealet. Det vil kreve 5-10 beiteskift per sesong hvor et skifte beites 3-4 dager på rad og får deretter en hviletid.

Skiftene bør overgjødsles etter hver nedbeiting.

Ved skiftebeiting vil kyrne beite først de mest smakelige planter, det vil si at produksjonen kan gå ned dersom beitetiden på et skifte blir for lang. Dyrene har større beiteaktivitet fra ettermiddagen til solnedgangen. Samtidig er innholdet av vannløselig karbohydrater og tørrstoff i plantene høyere på denne tida av døgnet. Av denne grunn er gunstig å slippe dyr på nytt skifte om kvelden.

Oppdelt gjødsling

Om våren bør beiten få 3-5 kg nitrogen/daa. Dette gir optimal tilvekst i forhold til det vanlige gjødslinga på eng. Dersom gras vokser ifra kan man redusere vårgjødslinga eller utsette den litt for å hemme tilvekst. Sterk nitrogengjødsling gir rast vekst og mye forvokst gras. Utover sommeren bør man gjødsle etter hvert beiteomgang. Gjødslinga bør tilpasses avlingsnivå for hver skifte og som regel er det en kilo nitrogen/ daa per uke eller 3-5 kg nitrogen per måned

Husdyrgjødsel på beite

Dyra liker ikke smak av husdyrgjødsel på graset. Bruk av husdyrgjødsel på beite krever lengre tid mellom spreing og nedbeiting og øker presset på dyra i forhold til parasitter og sporer i melka.

Tidlig vårspredning er mest aktuelt på beite. Da er graset smått og det er liten sjanse for at gjødsla fester seg på plantene. Bruker man tynn vannblandet gjødsel eller får lett regn rett etter spredning er sjansen for gjødselrester enda mindre. Samtidig kan man få best mulig utnytting av nitrogenet og ved tidlig spredning blir det som regel lengst mulig tid mellom spredning og beiting.

Beitepussing

Etter hver beiting bør beitet pusses enten med beitepusser eller etterbeites med andre dyr (sau, tørr kyr). Beitepusser gir mulighet for å spre kuruken, fjerne sølvbunketuer og holde ugraset under kontroll.

Foto: Natalia Nemytova

Gratis førsteråd for omlegging til økologisk drift?

Vurderer du å legge om til økologisk drift eller er du interessert i informasjon om økologisk landbruk. Da kan et besøk - GFR-besøk - der en vurderer begrensninger og muligheter for å legge om ditt bruk til økologisk drift være aktuelt. Et GFR-besøk er gratis og uforpliktende. Er du interessert kontakt
Gunnlaug Røthe 45486625

Foto: Kristin Sørensen

Testing av ensileringsmiddel til rundballesurfôr

Gunnlaug Røthe

Ensileringmiddel til rundballesurfôr har i denne undersøkelsen gitt bedre fôr kvalitet sammenlignet med uten tilsetning. Analyseresultatene viser 0,85 FEm per kg tørrstoff for rundballesurfôr uten tilsetning og tilsvarende tall for surfôr med ensileringsmiddel er 0,93 (middel for fire ensileringsmiddel).

Gjennomføring

I 2008 testet Landbruk Nord i samarbeid med Håkon Duckert 4 ulike ensileringsmidler tilsatt rundballesurfôr. Følgende middel ble brukt GrasATT Pluss, GrasATT Lacto, Ensil Pluss Na og Sil-All ^{4x4}.

Undersøkelsen ble utført i hundegras og sorten var Frisk. Graset ble fortørket 1,5-2 døgn før pakking. Det ble forsøkt å gi tilnærmet anbefalt dosering med ensileringsmiddel.

Næringsinnhold

	FEm/kg tørrstoff	PBV, g/kg tørrstoff
Uten ensileringsmiddel	0,85	78
Sil-All ^{4x4}	0,90	120
Ensil Pluss Na	0,94	112
GrasATT Lacto	0,96	132
GrasATT Pluss	0,92	112

Analyseresultatet viser at fôr kvaliteten er blitt bedre ved tilsetning av ensileringsmiddel. Hundegras har et lavere sukkerinnhold enn grasarterer som timotei og engsvingel. Det kan være grunnen til at Sil-All som er basert på melkesyrebakterier kommer dårligere ut etter som bakteriene er avhengig av sukker som næringskilde i gjæringsprosessen.

Foto: Ulrike Naumann

Gjæringskvalitet

I surfôr med tørrstoffinnhold under 25 % som i denne undersøkelsen (varierte fra 18,1 til 21,6) bør ikke det totale syreinnholdet overstige 100 g per kg tørrstoff. Mye syre tyder på kraftig gjæring og stort forbruk av sukker i fôret. Dett kan gi redusert smakelighet og redusert fôropptak. I denne undersøkelsen varierte totalt syreinnhold fra 47 til 100 g/kg tørrstoff.

Prosjektet ble finansiert ved BU-midler fra FMLA Troms og av gårdbruker og Landbruk Nord. Fullstendig rapport kan fås ved henvendelse til LN.

ETTER- OG VIDEREUTDANNING

Årlig arrangerer fagsentret i samarbeid med TINE, Nortura, Landbruk Nord m.fl. ca 40 kurs med ei varighet mellom 12 og 40 timer. Disse kursene arrangeres rundt om i hele fylket.

Ta kontakt med
Troms Landbruksfaglige senter

Avdeling Senja videregående skole, Gibostad

Gisundveien 9, 9372 Gibostad
Telefon 77 85 28 29 / 90 74 76 36

Avdeling Rå videregående skole,

Kirkevn. 1, 9475 Borkenes
Telefon 77 78 94 00 / 91 74 46 76 / 92 96 32 96

www.fagsenter.no

Husk: Opplæring er ei investering i din gårdsdrift.
Kursavgiften er fradrag berettiget i regnskapet.

- Kompetanse i fokus -

CLAAS ARION
Unik komfort i arbeidet

FARMA 8-51
Storselgeren for skogeierene

NHS 720 FLISHOGGER
Bygd slik brukerne ville ha

CLAAS UNIWRAP
Det perfekte system

CLAAS DISCO SLÅMASKIN
Følger terrenget

FERABOLI KANTRYDDER
Det smarte valget

WECKMAN HENGER
Kvalitet som kjennes

STIHL MOTORSAG
Forener høy effekt med enkel bruk

HAKKI PILKE 2X
Markedslederen blir sterkere

IHI 55 VX
Populær mellomklasse graver

SCHÄFFER 2027
Suveren på trange plasser

KUBOTA KX 91
Stor kapasitet i liten maskin

Tlf 77607330 • www.dagenborg.no

Her er bare et lite innblikk i vårt utrolige **brede sortement**. Produkter som vi har plukket ut for å hjelpe deg i din arbeidshverdag. Noe mer kan du se på vår stand på Landbruksmessa i Balsfjord. Der ønsker vi alle våre nye og gamle kunder **høytlig velkommen** innom til en hyggelig prat.

Vi kjenner bondens hverdag og vet hvilke utfordringer du har

SPØR OSS OM:

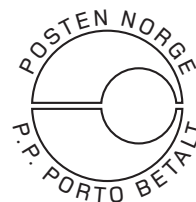
- Helseforsikring
- If Login – bondens eget nettsted
- Forsikring av bygninger og utstyr
- Hjelp til å unngå skader

Ring vårt kundeteam for landbruk på 815 11 526

www.if.no

A PRIORITERT
PRIORITAIRE

Avsender: Landbruk Nord, Postboks 113, 9059 Storsteignes

Hovedkontor
Postboks 113
9059 Storsteignes
Tel 77 72 25 40
Faks 77 72 65 10
Epost: post@landbruknord.no

Avd. Sjøvegan
Postboks 175
9355 Sjøvegan
Tel 926 58 824
Epost: ragnvald.tollefsen@landbruknord.no

Avd. Nordreisa
Bussveien 5
9151 Storslett
Tel 454 86 630
Epost: ellen.reiersen@landbruknord.no

Avd. Bodø
Moloveien 10
8002 BODØ (Statens hus)

Planavdelinga
Postboks 2284,
9269 Tromsø

Hovedkontor:

Unni Furumo, daglig leder

Tlf: 414 70 432

Epost: unni.furumo@landbruknord.no

Geir Atle Larssen, rekrutteringskonsulent

Tlf: 466 28 715

Epost: geir.atle.larssen@landbruknord.no

Gunnlaug Røthe, rådgiver

Tlf: 454 86 625

Epost: gunnlaug.rothe@landbruknord.no

Hilde Angell, regnskapfører

Tlf: 959 67 585

Epost: hilde.angell@landbruknord.no

Hilde Vågsbø Nøstvik, sekretær

Tlf: 464 72 805

Epost: hilde.nostvik@landbruknord.no

Kirsti Skog, avd.leder lønn

Tlf: 926 57 084

Epost: kirsti.skog@landbruknord.no

Kristin Sørensen, rådgiver

Tlf: 926 59 472 (permisjon 2009)

Epost: kristin.sorensen@landbruknord.no

Natalia Nemytova, assistent

Tlf: 906 72 192

Epost: natalia.nemytova@landbruknord.no

Svein Børre Evensen, rådgiver

Tlf: 453 95 740

Epost: svein.borre.evensen@landbruknord.no

Avd. Sjøvegan:

Ragnvald Tollefsen, rådgiver

Tel 926 58 824

Epost: ragnvald.tollefsen@landbruknord.no

Avd. Nordreisa:

Ellen Reiersen, rådgiver

Tel 454 86 630

Epost: ellen.reiersen@landbruknord.no

Avd. Bodø

Kjell Arne Skogheim,

Tlf: 466 37 027

Epost: kjell.arne.skogheim@landbruknord.no

Avd. Tromsø

Marit Gåre, Sivilingeniør

Tlf: 466 37 024

Epost: marit.gare@landbruknord.no

Avd. Tromsø

Svein Johnsen, Avdelingsleder/Sivilingeniør

Tlf: 466 37 026

Epost: svein.johnsen@landbruknord.no

Avd. Tromsø

Roger Østvik, Ingeniør BA

Tlf: 466 37 025

Epost: roger.ostvik@landbruknord.no